

NAGY ANDOR (SZERK.): NAGY ELŐDÖK NYOMÁBAN

A 70 éves Ternyák Csaba köszöntése. Eger, Líceum Kiadó, 2023. 416. p.

NAGY, ANDOR (ED.): IN THE FOOTSTEPS OF GREAT ANCESTORS
A tribute to 70-year-old Csaba Ternyák. Eger, Líceum Kiadó, 2023. p. 416.

2023 decemberében töltötte be dr. Ternyák Csaba egri érsek a 70. életévét. Erre a jeles alkalomra az Egri Hittudományi Főiskola és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem munkatársai tanulmánykötetet készítettek Nagy elődök nyomában – A 70 éves Ternyák Csaba érsek köszöntése címmel. A kötet középpontjában az egyházmegye főpásztorához kötődő oktatási és kulturális intézmények állnak. A tanulmányok szerzői összefoglalták a hozzájuk kötődő intézmények, kutatási területek múltját és jelenét, hangsúlyt helyezve az elmúlt másfél évtizedben bekövetkező változásokra, ezzel mintegy lenyomatát adva Érsek atya iskolaépítő és kultúraápolói tevékenységének.

A kiadvány összefüggő négy tematikus fejezetben 48 szerzőtől, harminckét tudományos igénnyel megírt jegyzetapparátussal ellátott tanulmányt fogadott be. A szerkesztők munkáját dicséri a szerteágazó, sokrétű témával foglalkozó dolgozatok koherens, a lehetőségekhez képest logikai sorrendben való közzététele. A múlt és jelen időszemlélet alkalmazása miatt a cikkek között a kronológiai sorrend kialakítása nem elvárható. A tanulmányokban az események idővezetése azonban lineárisan megtartott.

Az ünnepi kötet kettős célt fogalmaz meg, amely Ferenc pápa enciklikájának egyik legfontosabb üzeneteként is olvasható, az emberiség mindenkor törekedjen a tudományos igazság keresésére a katolikus kereszténység esszenciális értékeinek megőrzése mellett. A szerzői gárda kettőssége, az egyházi és világi szereplők (alkalmi) közös munkálkodása is ezt a missziót szolgálja. A tanulmányok a hit és tudomány közötti párbeszéd megteremtésének lehetőségétől kiindulva a két terület összefonódásának a gyakorlati sikereiről tesznek tanúbizonyságot.

A kötetet megálmodó két intézmény vezetőjének előszavával kezdődik a kiadvány, amelyekben megfogalmazásra kerül, hogy a Jubiláns a mai kor lehetőségeihez mérten, de az alapvetően 18–19. századi főpapelődök munkásságát folytatja. Az előszavak után a kiadvány négy tematikus fejezetre tagolódik: Hit és hittudomány, A művelődés színterei, Tudományos élet és Egyházi kultúra címmel. A kötet e négy fő pillérré épül, és zárja keretbe az írásokat.

A kiadvány első fejezetében olyan írások kaptak helyet, amelyek olyan alapvető dogmatikai kérdéseket (vegyes házasságok kötése, liturgia eljárásrendje) vetnek fel, amelyek elősegítették a jelenkori keresztény közösségek

vallásgyakorlatának formálódását. A szerzők továbbá írásaikban felhívják a figyelmet a katolikus hit terjesztésének fontosságára (különösen az iskolákban), kihangsúlyozva a mintegy két évtizede az Egri Főegyházmegye szolgálatában álló érsek jelentős oktatásszervező szerepét.

A katolikus iskolai nevelés gyakorlati példájaként jelenik meg a 2021 nyarán létrejött Eszterházy Károly Katolikus Egyetem. A második fejezet bevezető tanulmány már címében (Pro Scientiis et Artibus – 250 év múltán a szándék megvalósult) is arra utal, hogy az igény nem a jelenkorban fogalmazódott meg, hogy az Egyház égisze alatt működjön Észak-Magyarország régiójának egyik jelentős felsőoktatási intézménye. Hanem már a 18. századi kultúra- és tudománypártoló püspökelődök (főként Barkóczy Ferenc és Eszterházy Károly) korában kiemelt ügyként kezelték az egri Líceum épületének (felső)oktatásban történő hasznosítását. 2024. szeptemberben az egri egyetem 250. tanévét kezdi, ugyanakkor az akadémiai esztendő sorszámanak kihangsúlyozása inkább egy gesztus az elődök munkássága felé, megemlékezve 1774-es esztendő múltó sikeréről – az egri egyetem négy karának a rövid ideig tartó fennállásáról. Az akkori álom megvalósulásának a korabeli oktatásszervező politika állta útját, mégsem vesztették el hitüket Eszterházy püspök és utódai, hogy helyi szinten egy kultúra és tudományközvetítő központot emeljenek a művelődni vágyók számára. Ezeket a fordulópontokat (pedagógus-, zenei, rajzképzés) és jelenkori lenyomatait elevenítik meg az egyes cikkek a második egységben.

A kötet harmadik részegységében öt szerző írása bemutatja az egyetemen folyó oktatói-kutatói munka háttérintézményeit. Elsőként a Barkóczy Ferenc egri püspökségétől felvirágoztatott líceumi nyomdai és napjainkig is működő kiadói tevékenységet. Ezt követően a kétszázharminc éves múlttal rendelkező Bibliotheca Eszterhazyana és az egri csillagász Tittel Pál nevét méltón viselő egyetemi könyvtár működését. Az Egri Egyházmegye történetéről, nagyformátumú főpapok tevékenységéről, illetve a kulturális intézmények gazdag örökségéről is megemlékeztek a szerzők az Érsek atya fővédnökségében az Egri Főegyházmegye és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem jogelődintézménye által közösen megalapított Esterhazy-num Tudományos Kutatócsoport első, mintegy egy évtizedes múltjának, eredményeinek bemutatásával és az előttük álló 2024-es és 2025-ös jubileumi években megvalósítandó célok ismertetésével. A fejezet utolsó tanulmányában az egri egyetem nemzetközi mércével mérhető tudományos teljesítményeiről és azok értékelési lehetőségeiről kapnak átfogó képet az olvasók.

A záró fejezetben az egyháznak a kultúrában betöltött különleges szerepét hangsúlyozzák a tanulmányok szerzői. Így megjelennek az írások között a vallási témájú színdarabok múltja és jelene, az egri érseki líceumi múzeum gazdag tárgyi gyűjteménye, a közösségi hitélet gyakorlásának a lehetőségei a mindennapokban, a katolikus hitgyülekezet épített örökségét képező templomok, és szakrális emlékekhez vezető zarándokutak feltérké-

pezése. A szellemi és épített kultúra megteremtését bemutató dolgozaton túl, olyan jövőben kiteljesedő kutatásról is számot adnak a munkában résztvevők, amely azt hivatott vizsgálni statisztikai módszerekkel, hogy mennyire tetten érhető a vallástudatosság a magyarországi településeken, abban az esetben, ha minden tárgyi-környezeti feltétel adott.

A tanulmányválogatásban megjelenő cikkek maradéktalanul betöltötték a jubiláló egri érsek által is kiemelten támogatott tudomány és vallás együttes szerepvállalását kinyilatkoztató kettős célt. Mindkét oldal képviselőit egymás mellett (már-már párbeszéd jelleggel) szólítják meg az írásaikon keresztül. Témáikkal kölcsönösen reflektáltak a szerkesztők közös munkája eredményeként kialakított szempontokra – például iskolai és közösségi hitélet, tudomány és vallás szinterei – könyvtárak és székesegyházak. Ugyanakkor olyan egyedi területek is megjelentek a kötetben, mint a 18. századi egri püspöki birtokon korszerű bortermelés és annak 21. századig terjedő örökségének ápolása.

(ism.: Hamzók Judit)